

Aktualizácia určených oblastí, v ktorých možno vykonávať ložiskový geologický prieskum na zriaďovanie prírodných horninových štruktúr a podzemných priestorov na účely trvalého ukladania oxidu uhličitého do geologického prostredia

Prijatím zákona č. 258/2011 Z. z. o trvalom ukladaní oxidu uhličitého do geologického prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon“) bola do právneho poriadku Slovenskej republiky transponovaná smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/31/ES z 23. apríla 2009 o geologickom ukladaní oxidu uhličitého a o zmene a doplnení smernice Rady 85/337/EHS, smerníc Európskeho parlamentu a Rady 2000/60/ES, 2001/80/ES, 2004/35/ES, 2006/12/ES, 2008/1/ES a nariadenia (ES) č. 1013/2006. Táto smernica je súčasťou širšieho globálneho úsilia o minimalizáciu negatívnych dôsledkov zmeny klímy.

Zákon určuje podmienky vydania povolenia na ukladanie oxidu uhličitého, podmienky kontroly žiadosti o povolenie na ukladanie a definuje podmienky zmeny, kontroly, aktualizácie a zrušenia povolenia na ukladanie oxidu uhličitého do geologického prostredia. Zákon stanovuje kritériá, postup pri ukladaní a monitorovaní úložísk a súvisiacich povrchových a vtláčacích zariadení a úložného komplexu. Pri zistení úniku oxidu uhličitého alebo pri významnom nedostatku v rámci úložného komplexu sú v zákone definované nápravné a dodatočné nápravné opatrenia. Stanovený je tiež postup pri uzatváraní úložísk, ako aj podmienky prechodu zodpovednosti na príslušný orgán po ich uzavretí.

Podľa § 3 ods. 1 zákona úložiskom je vymedzená oblasť geologickej jednotky, v ktorej sa ukladá oxid uhličitý, kde sú vybudované súvisiace povrchové a vtláčacie zariadenia.

Za úložisko sa podľa § 3 ods. 3 zákona nepovažuje

- a) prírodná horninová štruktúra a podzemný priestor, ktorý je dôvodne uprednostnený na prieskum, ťažbu a skladovanie uhl'ovodíkov, na geotermálne využitie, ukladanie rádioaktívnych odpadov a iných odpadov v podzemných priestoroch alebo na akékoľvek iné možnosti využitia podzemia na energetické účely, vrátane možností, ktoré sú strategické pre bezpečnosť dodávok energie alebo rozvoja obnoviteľných zdrojov energie,
- b) horninová štruktúra s významnými zásobami podzemných vôd vrátane prírodných liečivých a prírodných minerálnych zdrojov,
- c) vodný útvar.

Ods. 3 zákona teda určuje oblasti, v ktorých nemožno vykonávať ložiskový geologický prieskum na zriaďovanie prírodných horninových štruktúr a podzemných priestorov na účely trvalého ukladania oxidu uhličitého do geologického prostredia (ďalej len „oblasti na účely ukladania“). Oblasti na účely ukladania nemôžu byť tiež na územiach chránených podľa osobitných predpisov: príloha č. 1, bod 1.1.22 (Územia chránené podľa osobitných predpisov) k zákonu, zákon č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) v znení neskorších predpisov, zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „vodný zákon“ v znení neskorších predpisov).

Oblasti, v ktorých možno, resp. nemožno vykonávať ložiskový geologický prieskum na zriaďovanie prírodných horninových štruktúr na zriaďovanie podzemných priestorov na účely trvalého ukladania oxidu uhličitého do geologického prostredia určuje podľa § 24 ods. 1 zákona č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „geologický zákon“) Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“). Určené oblasti zverejňuje ministerstvo na svojom webovom sídle. Vychádzajúc z uvedeného, oblasti na účely ukladania do geologického prostredia nemôžu byť tam, kde sú určené, vyhlásené alebo situované nasledovné územia:

a) *Prieskumné územia*

Podľa § 21 geologického zákona je k 31. 12. 2021 určených 46 prieskumných území. Na ložiskový geologický prieskum na zriaďovanie prírodných horninových štruktúr a podzemných priestorov na účely trvalého ukladania oxidu uhličitého do geologického prostredia (ods. 2 písm. a) § 21 geologického zákona) doteraz nebolo určené žiadne prieskumné územie.

b) *Výhradné ložiská*

Podľa banského zákona č. 44/1988 Z. z. v znení neskorších predpisov nerastné bohatstvo tvoria ložiská vyhradených nerastov (ďalej len „výhradné ložiská“). Ochrana výhradného ložiska proti znemožneniu alebo sťaženiu jeho dobývania sa zabezpečuje určením chráneného ložiskového územia, ktoré zahŕňa územie, na ktorom by stavby a zariadenia, ktoré nesúvisia s dobývaním výhradného ložiska, mohli znemožniť alebo sťažiť dobývanie výhradného ložiska. Pri určení dobývacieho priestoru sa vychádza z určeného chráneného ložiskového územia a musí sa prihliadnuť aj na dobývanie susedných ložísk a na vplyv dobývania. Dobývací priestor môže zahŕňať jedno alebo viaceré výhradné ložiská alebo len časť výhradného ložiska.

Po aktualizácii údajov je k 31. 12. 2021 evidovaných 609 výhradných ložísk, z toho v dobývacom priestore je 452 výhradných ložísk.

c) *Chránené územia prírody a krajiny a územia sústavy Natura 2000*

Chránenými územiami podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov sú chránená krajinná oblasť, národný park, prírodný park, chránený areál, prírodná rezervácia, národná prírodná rezervácia, prírodná pamiatka (vrátane všetkých jaskýň a prírodných vodopádov), národná prírodná pamiatka, chránený krajinný prvok, obecné chránené územie a chránené vtáčie územie, pričom chránené vtáčie územia spolu s územiami európskeho významu sú zaradené do európskej sústavy chránených území Natura 2000. Pre jednotlivé chránené územia sú určené stupne ochrany, prípadne ochranné pásma a stanovené okrem iného aj podmienky vykonávania technických geologických prác, banskej činnosti a činnosti vykonávanej banským spôsobom alebo sú tieto činnosti zakázané.

Medzi chránené časti prírody a krajiny patri aj územia medzinárodného významu, kde je zaradených aj 14 lokalít zapísaných do zoznamu mokradií medzinárodného významu (Dohovor o mokradiach majúcich medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva, tzv. Ramsarský dohovor).

Podľa evidencie Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky je so stavom k 31.12.2021 vyhlásených 23 veľkoplošných chránených území (národné parky a chránené krajinné oblasti) a 1 183 maloplošných chránených území (chránené areály, prírodné rezervácie, vrátane 3 súkromných, národné prírodné rezervácie, prírodné pamiatky, národné prírodné pamiatky a ich ochranné pásma a chránené krajinné prvky). Okrem týchto chránených území bolo obcami vyhlásených 11 obecných chránených území. Natura 2000 na Slovensku tvorí 41 chránených vtáčích území a 642 území európskeho významu. Značná časť chránených území sa vzájomne prekrýva.

Medzi lokality so záujmami ochrany prírody sa v zmysle zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov zaraďujú aj prvky územného systému ekologickej stability, kde patria biocentrá a biokoridory na troch úrovniach – nadregionálneho, regionálneho alebo miestneho významu. Tieto sú často prekryté chránenými územiami.

d) *Chránené vodohospodárske oblasti*

Zákon č. 305/2018 o chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov ustanovuje chránené oblasti prirodzenej akumulácie vôd (ďalej len „chránená vodohospodárska oblasť“), činnosti, ktoré sú na ich území zakázané, a opatrenia na ochranu povrchových vôd a podzemných vôd prirodzene sa vyskytujúcich v chránenej vodohospodárskej oblasti. V SR je v súčasnosti vyhlásených 10 chránených vodohospodárskych oblastí. Chránené vodohospodárske oblasti vyhlásené podľa doterajších právnych predpisov sa považujú za chránené vodohospodárske oblasti podľa tohto zákona najneskôr do 31. 12. 2022.

Zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov vymedzuje chránené vodohospodárske oblasti na zabezpečenie všestrannej ochrany povrchových a podzemných vôd a ochrany podmienok ich tvorby, výskytu, prirodzenej akumulácie a obnovy ich zásob.

Stav k 31. 12. 2021 je 10 chránených vodohospodárskych oblastí.

e) *Ochranné pásma prírodných liečivých zdrojov a prírodných minerálnych zdrojov*

Podľa zákona č. 538/2005 Z. z. o prírodných liečivých vodách, prírodných liečebných kúpeľoch, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ochrana prírodného liečivého zdroja a prírodného minerálneho zdroja pred činnosťami, ktoré môžu nepriaznivo ovplyvniť chemické, fyzikálne, mikrobiologické a biologické vlastnosti vody, jej zdravotnú bezchybnosť, množstvo vody a výdatnosť prírodného liečivého zdroja a prírodného minerálneho zdroja sa zabezpečuje ochrannými pásmami prírodných liečivých zdrojov a prírodných minerálnych zdrojov.

K 31. 12. 2021 je určených 23 ochranných pásem prírodných liečivých zdrojov a 21 ochranných pásem prírodných minerálnych zdrojov.

f) *Perspektívne geotermálne oblasti*

V intenciách materiálu „Správa o geotermálnom prieskume územia SR“ schváleného uznesením vlády SR č. 771/2006 bolo k 1. 1. 2014 vyčlenených 26 perspektívnych geotermálnych oblastí s priaznivými podmienkami na energetické využívanie geotermálnych vôd.

g) *Perspektívne oblasti na ukladanie rádioaktívneho odpadu*

Zákon č. 541/2004 Z. z. o mierovom využívaní jadrovej energie (atómový zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov upravuje podmienky nakladania s rádioaktívnymi odpadmi a s vyhoreným jadrovým palivom. Vyhláška Úradu jadrového dozoru Slovenskej republiky č. 53/2006 Z. z. ustanovuje podrobnosti o požiadavkách pri nakladaní s jadrovými materiálmi, rádioaktívnymi odpadmi a vyhoreným jadrovým palivom. Na základe výsledkov doterajších geologických prác boli vyčlenené 3 perspektívne oblasti na ukladanie rádioaktívneho odpadu a tento stav je i naďalej nemenný.

h) *Vojenské obvody*

Vojenské obvody sú podľa zákona č. 281/1997 Z. z. o vojenských obvodoch a zákon, ktorým sa mení zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov územným a správnym celkom slúžiacim na zabezpečenie úloh obrany a bezpečnosti štátu. Určené sú 3 vojenské obvody.

Oblasti na účely ukladania nemôžu byť určené tam, kde je situovaných:

- 46 prieskumných území na vykonávanie ložiskového geologického prieskumu a hydrogeologického prieskumu geotermálnych vôd a podzemných vôd na účely zistenia a overenia geologických podmienok na zriaďovanie a prevádzku zariadení na priemyselné využívanie geotermálnej energie,
- 609 výhradných ložísk situovaných v dobývacom priestore, v chránenom ložiskovom území alebo v chránenom území,
- 23 veľkoplošných chránených území prírody a krajiny (chránené krajinné oblasti a národné parky a ich ochranné pásma),
- 1 183 maloplošných chránených území prírody a krajiny (chránené areály, prírodné rezervácie, národné prírodné rezervácie, prírodné pamiatky, (vrátane všetkých jaskýň a prírodných vodopádov), národné prírodné pamiatky a ich ochranné pásma a chránené krajinné prvky),
- 14 mokrad'ových (ramsarských) lokalít,
- 11 obecných chránených území,
- 683 chránených území európskej sústavy Natura 2000 (41 chránených vtáčích území a 642 území európskeho významu),
- 9 chránených vodohospodárskych oblastí,
- 1 350 ochranných pásiem zdrojov podzemných vôd,
- 102 ochranných pásiem vodárenských tokov,
- 23 ochranných pásiem prírodných liečivých zdrojov,

- 21 ochranných pásiem prírodných minerálnych zdrojov,
- 26 perspektívnych geotermálnych oblastí,
- 3 perspektívne oblasti na ukladanie rádioaktívneho odpadu,
- 3 vojenské obvody.

Grafické znázornenie oblastí na účely ukladania so stavom k 1. 1. 2022 je uvedené v prílohe.

Podmienkou určenia prieskumného územia na účely ukladania v týchto oblastiach je splnenie náležitostí uvedených v § 23 geologického zákona.